

HERRIZOMA

“Uste dugu distopien eta orokorrean errealtate indibidualista eta etsituaren ofentsiba kulturalaren aurrean utopiak irudikatu behar ditugula, mentalki eta emozionalki indartsuagoak izateko”, erranez banatu berri ditu ipuin eta itzulpen lehiaketako sariak Sukar Horia talde ekologistak. Etorkizun bizigarri bat eta bertara heltzeko bidea irudikatzea izan da literatura ariketaren erronka. ARGIAra ekarri dugu irabazle Agustin Arteagaren ipuina.

 AGUSTIN ARTEAGA SHU OTERO

Gure herrian inork ez du goserik pasako; gure herrian inor ez da teilturik gabe geratuko. Elkarrekiko konpromiso hori izan zen abiapuntua. Hamarnaka batu ginen, hamar elkarbizitza unitatek osatzen dute herri bat, unitate bakoitza edonolako delare: pertsona bakarreako edo seikoa; familia biologikoa edo lagun taldea; haur zein agure, zer dakit nik. Baina printzipio horren arabera bizitzeko apustuak elkar-tu gintuen: *Inork ez du goserik pasako; inor ez da teilturik gabe geratuko.*

Nahiak eta beharrak batu gintuzten, ideologikoak edo materialak. Momentuko behar ukigarritik ez bazen, egunez egun haragitzen ikusten genituen mamuen beldurrez. Beldur garaia baitzen, joder, beldurra. Pandemia heldu zen aurrenik, gerrara eramanez gintuzten Europan bertan ondoren, klima gizakia bezain zoro egotearen zantzuak ematen hasia zen. Neofaxistak izan ziren herri-tarren izu-laborriarekin konektatzen trebeenak hasiera hartan, eta, ondorioz,

gero eta eskuinerago egin genuen denok: eskuin muturra demokrazia formalaren kristalezko sabaiak hautsi eta hautsi hauteskudeekin ere amaitu arte, eskuina eskuin muturrean, sozialdemokratik eskuinean, ezkertiarrek sozialdemokraziaren zontzia biziberritu nahian, ezker erradikala diskurtso apurtzaile bezain bizimodu kontinuitate egiten eta herri-tarren taupadarekin bat egiteko ezgai, ezkerreko independentistak metropolietako gobernu omen aurrerakoiak sustengatzen are eta okerragoen beldurrez... Zer esango dizuet nik, garai hartan beldurrak jota ez ezik haserre ere banengoen, guztia-rekin eta guztiekin, eta boza nori emango eta eskuin muturrari. Tori argitasun estrategikoa.

Beldurgarriena ez zen hori guztia, ordea. Beldurgarriena zen etorkizuna are beldurgarriago irudikatzen genuela denok. Irudimen ariketa bat saiatuta ere ez ginen gai ordukoak baina etorkizun bizigarriagoak irudikatzeo, zer esanik

ez utopiak amesteko. Nola amestuko genuen kapitalismoaz harago, ez baginen kapitalismotik kanpo desiratzeko gai. Batzuk ezinikusiarrena egiten zuten kontsumo mozkorraldia ahal beste luzatuz, beste batzuk, kontrara, gozamen sadiko bat garatu zuten infernuari begirik kendu ez eta gainontzekoei hondamen saihestezina iragartzean, gehienak ahanztura eta beldur kolpeen artean saltoka bizi ginen... Ahal zuena egin zuten bakoitzak, zer dakit nik. Eskerrak amesgaizto garaietako ameslari zoro tematiei.

Errealtateak arrazoia emango zigun gainera, mugarriz mugarri, katebegiz katebegi. Laster heldu ziren Gazaren aurkako bomba nuklearra; Taiwanen okupazio militar yankia HARRISEK aginduta eta Txinaren gerra deklarazioa AEBei; Europar Batasunaren eta Errusiaren arteko gerra zuzena ondorioz; Amazonia eta Australia ikaztu zituzten suteak eta Ingalaterra eta Japonia urperatu zituzten uholdeak; eta Gerra Eko-

nomia, eta Derrigorrezko Elkartasun Zerbitzua, eta Errazionamendu Energetikoa... Eskerrak ordurako jada herrien artxipelagoa dezente garatuta zegoen, gure beldurrak baretzeko eta beharrak asetzeko euskarriak genituen, neurri batean behintzat, irteera ezkerretik eta behetik saiatu genezan, ez eskuinetik eta goitik. Eskerrak bai, asko batu baitzitzaizkigun orduan. Lehenago hasi bagina gehiago ginateteke gaur; baina orduan hasi ez bagina gaur ez ginateteke milaka, eta ez geundeke hemen bilduta. Ezta? Bo, nork jakin.

Hondamendiak aurreikusi ez genituen aukerak eta onurak ere ekarri zituen. Orain agerikoa eman dezake, baina nork pentsatuko luke orduan. Autoa aberatsenentzako pribilegio bihurtu eta arloko lantegi handiak kiebra jo zutenean pobrezia dardarazi gintuen, bai. Baina etengabeko mugikortasunaren amaierak pertsonak bere herri eta auzoetara sustraitu zituen berriz ere, akabo bizilekutik 60 kilometrora lan egitea, akabo lotarako urbanizazio edo herriak. Turismo masiboaren amaierak herri eta

sektore ekonomiko osoak hondoratu zituen, zinez. Baina berarekin amildu zituen alokairuaren prezioak ere, eta jada urtean hiru hilabetetan ere erabiltzen ez ziren milaka eta milaka etxebizitzak okupatzea zentzu komuneko bihurtu zuen. Energia ekoizpenaren beherakadak eta gerra makinariaren behar asegaizak inposatuta Interneten kontsumoa mugatu zutenean eguneko hogei minutura, abstinentzia-krisi kolektiboaren bortitzak gu geu harritu gintuen. Baina behin adikzioaren larriena pasata, geldoago eta etengabeko estimulurik gabe bizitzen ikasi genuen ezinbestean, eta sare antisozialik gabe erlazionatzen. Desazelerazioa, deskonexio digitala, tokikotasuna... Ereiteko lur aproposagoa zapaltzen hasi ginen.

Lehen Bizi-Olatuaren parte izan zen nire herria, baina ez lehenetarikoa. Gu kideku ginenerako Gasteizen baziren lauzpabost kidesun-talde, Euskal Herrian hamarnaka batzuk. Herri izena geroago hartu genuen. Estreinako kidesun-talde horiek, aldi berean, urte batzuk lehenago ugaltzen joan ziren

elkarlaguntza sareetatik sortu ziren: elikadura sareetatik, etxebizitza sare eta sindikatuetatik, tokian tokiko talde feministetatik, auzogintza eta auzodefentsa kolektiboetatik... militanteak eta baztertuak batzen ziren mugimendu herritarretatik, nolabait esateko, edo eguneroko beharren asetzeko eta ikuspegi iraultzailea uztartu nahi zituzten esperientzietatik.

Handira joan naiz baina, barka, bueltatu gaitezen txikira. *Inork ez du goserik pasako; inor ez da teilaturik gabe geratuko.* Hori zen gure itsasgarri etikoa. Lehen herriak lagun eta behintzat ezagunen artean sortu zituzten, baina urratsez urrats aniztasuna irabazten joan ziren. Norbaitek ez bazuen sabeleratzeko nahikorik taldeak elikatzen zuen, norbait etxerik gabe geratzen bazen taldeak bilatzen zion sabai berria, edo taldekideren batek hartzen zuen berean. Talde bakoitzak bere modura egiten zuen: hangoek bizitza oso apartekoa egingo zuten larrialdiei erantzuteko orduan soilik partekatuz, hemengoek herri-biltegia sortuko zuten egoera edo-

zein zela ere jana kolektiboa izan zedin, jan ez ezik elkarrekin bizitzeko espazio komuna erosiko zuten batzuek, edo atari huts osoak okupatu besteek, zer dakit nik, zenbat herri, hainbat herrikada.

Gerra Aroan sakondu ahala, ordea, ikasi genuen ez zegoela herrikadarik herri baten autosustengua bermatu zezakeenik. Gero eta maizago ziren gehiegi herri bereko kide gosetu eta teilatugabetuak. Orduan egin genuen jausi bikoitza. Batetik, herrien artean saretu ginen, auzo mailan lehenbizi, hiri edo eskualdeka ondoren, Euskal Herri mailan azkenik, egungo Euskal Herrien Herrizoma izena hartu arte. Orduetik, herri bakoitza bere kabuz saiatzen da oinarritzko beharrei erantzuten, baina ezin duenean, beste batzuek ematen diete jana eta abarroa. Bestetik, estatuek umezurtz uzten ari ziren premiez ere arduratu behar genuela erabaki genuen: osasuna, zaintza, segurtasuna eta beste. Baita beharrezko ikusten genituen beste batzuek ere, ekoizpena eta jolasa kasu. Saretze eta sakontze prozesu horri deitzen diogu Bigarren Bizi-Olatua.

Eta orain Hirugarren Bizi-Olatuan murgilduta gaude. Ehunka gara jada herriak, milaka eta milaka herritarrak, batzuentzat giltzapetu beharreko terroristak gara, jakina –horregatik dira bilera hauek isilpekoak– baina askorentzat bagara ere, gaur eta hemen, bizitza propio bizigarri bat izateko aukera ukigarria, eta, etzi eta mundu osoan, mundu berri baten hazi. Ez da gutxi. Ez gara konformatzen. Boterea lehiatu nahi diogu Botereari boterea diluitzeko. Tori utopia. Hasteko, berak abandonatu dituen azpiegitura handiak okupatuz. Orain arte okupatu ditugu lur sail txiki landugabeak, etxe hutsak, eraikin osoak ere inoiz, lokalak eta tailerrak; orain jabetuko gara lantegi handiez, azpiegitura energetikoez, auzo osoez. Horregatik gonbidatu zaituztegu ahoz aho eta atez ate, herri berriak osatu eta gurekin bat egin dezazuen.

Hori guztia badakizue, ordea, aurreko asteetako bileretan azaldu dizuete xeheago. Hemen bazaudete prest agertu zaretelako da. Hau da zirt edo zart giteko unea lagunok, ordubete barru

abiatuko gara, goiza urratzearekin. Norbaitek atzera egin nahi badu hau du azken geltokia, baina, batez ere, hau da azken zalantzak uxatu eta elkarri indarrak emateko unea. Ni irrikitan nago! Zuek?

Isiltasuna egin da argizarietako erdizka argitzen duten aretoan. Ile aspaldian urdindun begiak lasai daude zirkulua osatuz begira dituen dozenaka begiei begira. Ez dira alferrik pasa, herri berri bat osatzeko parte hartu zuen lehenbizi hartatik, hamaika urte eta ehunka asanblada.

- Beldur naiz. Joan nahi dut, baina beldur naiz –gazte batek urratu du isialdia–.

- Eskerrik asko aitortzeko ausardia izateagatik, beldurrak konpartitzea da gure indar iturri garrantzitsuenetarikoa. Beldurra zeri, Poliziari? Legea urratzeari? Zauritua edo espetxeratua izateari? Oso zentzuzko beldurrak, zinez. Hemen bazaudete beste beldur batzuk ere badituzuelako da, zer dakit nik bakardadeari, goseari, bizilagunei, Derrigorrezko Elkartasun Zerbitzuan gerra makinaria elikatzeari edo bere elikagai bihurtzeari.

Beldur horiek beste interesgarriago batzuegatik aldatzea eskaintzen dizuegu, eta horiei elkartasunez eta elkarrekin erantzutea. Eta baita gatzeta eta bizipoza ere, zer arraio.

- Nire beldurrak beste batzuk dira – ahoskatu du gorputz nekatu batek bere aulkitik, urte gutxiko bi ume altzoan-. Aurreko bileretan azaldu digute herrietan pertsona guztiek dutela arduraren bat, izan osasun arloan, berrerabilpen eta birziklatzean, segurtasunean, zaintzan, hezkuntzan, formazioan, agroekologian... Nik ez dakit ezer.

- Denok dakigu zer edo zer. Arduraren horietakoren batean ez, guztietan egingo duzu ekarpena, ardurak txandakakoak baitira. Gure mugimendua ez da hutsetik jaio, iturri zaharretatik edaten dugu beti berria den ura. Herrien antolakuntza eredu zehazki Brasiletik ekarri genuen. Iltzatuta geratu zitzaidan kanpamendu batean entzun nuena, oso aspaldi: “Nik Lurrik Gabeko Mugimendukoak terroristak zirela uste nuen, hori esaten dute hedabideek, lur hauek okupatzera batu nintzaian ez nuelako ezer. Nik uste nuen ez nintzela gai. Baina izan nahiz osasun ardura-

dun, hezkuntza arduradun, segurtasun arduradun. Ikasi dut gai naizela. Nik uste nuen ez ginela gai. Baina poliziari eta pistolari aurre egin genien aurrenik, eta gure bizitokia altxatu ondoren. Ikasi dut gai garelara, elkartuz gero”. Porztierto, ikasteaz ari garelara, formakuntza lantaldetik eskatu didate *Desjabetuak* liburua ale hauek banatzea.

- Hara, iraultzaileak ere Biblia lagun, iraultzailea baina biblia –adeitsu bota du zirtoa baina bota du agureak, begi kliska batez lagundurik–.

- Guk itsasargi deitzen diegu irakurketa kolektiboetarako erabiltzen ditugun liburuei, baina biblia, izatekotan, berezia, mandamentuz baino galderaz betea –zirtoari zirto eta begi kliskari begi kliska, jolasti–. Desjabetuak etorkizun utopiko-destopiko batean kokatutako nobela da, Ursula K. Leguin idazleak mende bat dela idatzia, baina gaurkotasan harrigarrikoa. Kapitalisten eta anarkisten arteko gerra zibila akordio batekin amaitu zen Urras planetan: anarkistak Urrasen satelite Anarres-era joango ziren, bertan bizitza nahieran antolatzeko. Orditik utopia hezuramaitzen ari dira bertan, ilar-

gia gogoratzen duen errekurso urriko mundu idor batean, ordea. Gu ere saiatzen gara kapitalismotik urrun bizitzen, Lurra konpartituta ere, gu ere ari gara utopia saiatzen idortu dugun mundu honetan. Leguinek bestelako mundu bat deskribatzen du, pobreagoa baina aberatsagoa, gatazkak eta kontraesanak dituen baina bestelakoak, bestelako pertsonak baitira anarrestarrak.

- *Touche* –errenditu da gogo onez agurea–. Akaso konfiantza gutxiegi du gure espeziean, baina muturreko berri bat hartzeko prest.

- Muturreko muturreko azken-urteko garaipenera arte, hori da jarrera! –esku zarta batek lagundu dio barrea-ri–. Ezberdin bizi nahi dugu beste desira batzuk sortzeko, ezberdin desiratu nahi dugu beste bizimodu batzuk eraikitzeko. Bide zinez luzea, baina eman dugu urratsik. Gogoratzen Errazionamendu Energetikotik sare antisozialak erabiltzeko mugak ezabatu zituztenekoa? Aginte Zentralak estez estrategikoa-koak zituen eremuetan murriztu zuen energia gastua sareena biderkatzeko, nondik eta Portaera Antisozialak Ekiditeko Kamera Sare Inteligentetik.

Nonbait ikusi zuen fidagarriagoa zela sareek ekoizitako pertsona, kanpo kontrol hertsiarekin baina Internetik gabe hazitakoa baino. Are interesgarriago, ordea. Berrezarri zituztenerako Herrizomaren lurraldeetan ezberdin bizi ginen, neurri batean behintzat, eta gutako asko ez gara bueltatu sareetara, orain dohain eskaintzen badizkigute ere. Beste horrenbeste soldatapeko lanarekin. Asko dira Herrizomara langabeziaren ondorioz heldu, gerora enplegu eskaintza bat jaso eta ordurako nahiago dutenak bestela bizi. Bortxaz eta gure borondatearen aurka kanporatu gintuztenean berriz ere onartuak izatea erregutu genien, desesperatuta, kanpoan bizitza posiblerik ez zegoela sinetsita. Baina gero eta gehiago gara borondatez desertatzen dugunak, gure bizitza berriak justuagoak eta zoriontsuagoak zaizkigulako. Barka erredundantzia. Mende hasieran, nerabe nintzela, ama zenak nostalgiaz hitz egiten zidan aurreko diktaduraren hondar urteetako borroka giroaz. "Libreagoak ginen gauza gutxiago genituelako", errepikatzen zuen. Orain ulertzen dut zer esan nahi zuen.

- Dudan beldurra ez da txikia, baina emozioa handiagoa da -ahots lotsati batek, zirkuluaren bigarren lerroan hor nonbait ezkutuan-.

- Ondo entzun duzunaren seinale! -trumoi baten gisakoa da algara-. Hara. Mugimendura batu aurretik urteak eman nituen ethezulo, migrainaz migraina eta negarraldiz negarraldi ordaindu ezin nituen horma gero eta zatarragoen artean. Lagun batek arrastaka eramane ninduen auzoko etxebizitza sarera. Kostata baina utzi nintzen laguntzen, eta laguntzen hasi nintzen, eta bileretara joaten, eta ardurak konpartitzen, eta minak eta pozak partekatzen. Egun batean pintaketa berria irakurri nuen etxe ondoan: *Ez duzu psikologoa behar, sindikatua baizik*. Orduantxe ohar-tu nintzen hilabeteak neramatzala depresiorik eta migrainarik gabe. Ohartu nintzen ere egunero egiten nuela barre, eta ez diot egiteari utzi. Gazte nintzeneko profezia lazgarrienetako asko bete egin dira, baina orduan amestu-ezinak zitzaizkigun utopietako batzuk gure egunerokoa dira gaur. Lehena, mundu zoriotsu

eta justu bat irudikatzea. Barka erredundantzia. Ametsa izaten jarraitzen du baina utzi dio ameskeria izateari, mundu horren zantzuak eraikitzen ari gara uneoro. Hori egiten ari gara eta hori egingo dugu bi ordu barru, gaur okupatuko dugun eremuan sartzean. Ehunka lagun daude gu bezala bilduta hiriaren beste puntu batzuetan, orain da unea. Norbaitek nahiago baduzue gaurkoan ez batu lasai esan, ate-joka tematiak gara, berandu gabe gaituzue berriz zuenean gonbidapen berri batekin. Baina ez dizuet gomen-datzen... ederra izango da!...

- Denok bat orduan? Biba zuek! Biba gu! -urduritasunez eta emozioz leher-tutako txalo zaparradak ia estali du azken biba-. Hartu zuen gauzak eta igo pabiloiaren atzealdean zain dugun autobusera, bagoaz!

- Nora?

- Egia! Orain bidaide garelako partekatu dezakegu jada sekretua -irribarre konplize batek bete dio aurpegia-. Heriotz-iturri zena bizitza-iturri bilakatzerako goaz. Ezagutzen dituzue Mercedeseko lantegi abandonatuak?! ●

